

[Online bulvárpletykák nyelvészeti elemzése]

FALYUNA NÓRA

ELTE BTK Alkalmazott Nyelvészeti Doktori Program

E-mail: norafalyuna@gmail.com

Abstract (Linguistic Analysis of Online Tabloid Gossips)

This study is mainly concerned with investigating the structure and language features of online tabloid gossips. The theoretical background of the study is based on the approach that gossips mediate norms, expectations, opinions and values as well. In gossip you can talk about people who the gossipers do not know personally: in press (especially in tabloid press) articles are published about private affairs of public actors, stars, celebrities, and the readers will later talk about these topics. In this study 37 tabloid articles and 17 Facebook posts (the title, lead, body text of articles and posts) were investigated. The analysis focuses on the typically linguistic elements, features and structures of online tabloid articles, which provide information, facts (or false, deceptive information), and, through them, norms, social expectations and opinions.

Keywords *gossip; online media; tabloid press; influence; disinformation*

Rezumat (Analiza lingvistică a bârfelor tabloide online)

Cadrul teoretic al studiului este abordarea potrivit căreia în cursul bârfirii transmitem opiniile, normele și așteptările noastre. Bârfa constituie un schimb de informații între doi parteneri, despre o a treia persoană, care poate fi în anumite cazuri necunoscută celor doi generatori ai discursului. Presa tabloidă publică articole și informații (reale sau inventate) despre viața privată a persoanelor publice, starurilor sau celebrităților, informații despre care publicul discută în continuare. Studiul focalizează asupra structurii și caracteristicilor lingvistice ale bârfelor din spațiul online, analizând 37 de articole tabloide și 17 postări de pe Facebook.

Cuvinte cheie *bârfă, mass-media online, presa tabloidă, influențare, dezinformare*

1. Bevezetés

A tanulmány az online megjelenő bulvárpletykákat vizsgálja nyelvészeti pragmatikai szempontból. A pletykáról, pletykálásról több területen is születtek vizsgálatok (pl.: antropológia, pszichológia, szociológia, filozófia, irodalom, nyelvészet), amelyek eltérően határozták meg vizsgálatuk tárgyát. A különböző meghatározási lehetőségek ellenére annyi bizonyos, hogy a pletykáláshoz legalább három résztvevőre szükség van: valaki valakinek valakiről (pletykál). Pletykálni azonban nemcsak olyanról lehet, akit személyesen ismerünk: a nyomtatott és az online sajtó is közöl olyan cikkeket, amelyek sztárok, celebek, közéleti szereplők

magánügyeiről adnak (valós vagy kitalált) információkat, amelyekről később az olvasók tovább beszélnek.

A tanulmány első része a különböző megközelítéseket áttekintve vázolja a vizsgálat elméleti keretét, és emellett foglal állást, hogy a pletykálással közvetíteni tudjuk véleményünket, normáinkat, elvárásainkat. A tanulmány második része egy elemzést mutat be, amely online megjelent bulvárpletykák szövegének szerkezetére és nyelvi jellegzetességeire koncentrálnak. A pletykák struktúráját tekintve vizsgálja a cikkek címét, leadjét, a szöveg törzsét, valamint Facebook-megosztás esetén a poszt szövegét. A tanulmány elsődleges célja feltérképezni, melyek azok a nyelvi elemek, szerkezetek, amelyek jellemzően előkerülnek online bulvárcikkekben, és amelyek információk, tények (vagy annak beállított tartalmak), illetve ezeken keresztül normák, társadalmi elvárások, vélemények átadását is szolgálják.

2. A pletyka meghatározása

A humánélettudományok szerint a pletyka ún. „kurkászó beszélgetés”, amely lehetővé teszi, hogy mások életéről úgy tájékozódjunk, hogy az illetővel nem kerülünk közvetlen interakcióba.¹ Szvetelszky Zsuzsanna szociálpszichológus-pletykafutató szerint „a pletyka ismerhető szereplőkről szóló, lokális összefüggésekben értelmezett, nem publikus információ, melynek legfőbb attribútuma a terjedés. A pletykák összessége olyan információhalmaz, amely minden pillanatban fölülírja önmagát. A pletykálás az emberi faj egészére jellemző, kisebb közösségekben kialakuló, többszintű (polihierarchikus) szerveződésű kommunikációs hajlam”.² Gary Alan Fine (2008) a pletykát a szóbeszéddel való viszonyában vizsgálva³ azt állítja, ezek arról szólnak, hogy értelmet adunk világunknak, és hogy mások erkölcsait, események jelentőségét véleményezzük. A pletyka „a társas interakció formája, mely az információ stratégiai kezelésén alapul azáltal, hogy a beszédben másokat erkölcsi jellemeként alkotunk meg”.⁴ Fine (2008) a pletyka és a szóbeszéd három felfogását különíti el:

- 1) A funkcionalista felfogás szerint a szóbeszéd és a pletykák is funkcióval bírnak a társadalmi struktúra alakulásában és alakításában. Eszerint „a pletyka kollektív értékeket állít fel”⁵, illetve a pletyka „olyan eszköz, amellyel a csoport saját normatív határait állítja fel, s ezáltal lényegében fokozza a csoportkohéziót. Ha az ember képes pletykálni, és ha pletykálnak róla, az azt mutatja, hogy része a csoportnak”⁶.
- 2) A szituációs megközelítés az információ átvitelének körülményeivel, az egyén saját környezetének és az üzenet környezetének értelmezésével foglalkozik, amit Allport–Postman (1947) alaptörvénye alapján így foglal össze Fine (2008: 310): „A cirkuláló szóbeszéd mennyisége a téma fontosságának függvényében változik, szorozva a bizonyítékok kétértelműségével.” Mivel e tényezők nem mérhetők objektíven, ezért a szituáció perspektívájából értelmezhetők. Később e megfogalmazást bővítette ki Chorus (1953) a kritikai érzékenységgel: „Azok, akiknek magasabb a kritikai érzékenyséjük, kisebb valószínűséggel fogadnak el egy alá nem támasztott történetet, mint azok, akiknek nincs ilyen kritikai alapállásuk”⁷, tehát a pletyka terjedése személyiségjegyekkel, hangu-

lati, érzelmi állapotokkal is összefügghet. Később kísérletekkel vizsgálva azt állították, hogy a téma önmagában nem határozza meg a szóbeszéd terjedését⁸, a kétértelműség, az, hogy egy helyzetnek többféle értelmet és jelentést tulajdoníthatunk, azonban igen.⁹

- 3) A stratégiai elméletek a szóbeszéd és a pletyka célra irányuló jellegét hangsúlyozzák, nem funkciókról, hanem tudatos stratégiákról gondolkodnak. Ezen elméletek szerint a pletyka és a szóbeszéd „jutalmat kínálnak, politikai célokra irányulnak, vagy oly módon formálják a társas jelentést, amelyet az elbeszélő helyénvalónak tart”¹⁰. A pletyka használható tehát politikai stratégiaként, csoportstratégiaként, valamint a csereelmélet alapján arra, hogy értékes információt cseréljünk más eszközökért (információ, státusz, pénz, javak, szolgáltatások). A pletyka és a szóbeszéd csereértéke elsősorban a társadalmi megítélés, ugyanis ezeken keresztül megtanulhatjuk magunkat másokhoz hasonlítani, megítélhetjük saját cselekedeteinket, képességeinket.¹¹ A pletyka tehát eszközként szolgál ahhoz, hogy a személyes célok érdekében alakítsuk az információkat, hatással legyünk a befogadóra, kialakíthatjuk ugyanis azt a képet magunkról, hogy valamilyen tudás birtokában vagyunk, amivel a másik nem feltétlenül rendelkezik. Ebből a pozícióból pedig lehetőségünk van befolyásolni a másikat. Eszköze lehet a benyomáskeltésnek is, ugyanis a megfogalmazott üzenetünkkel nemcsak információkat adhatunk át, hanem jelezhetjük azt is, hogy mi milyen értékeket képviselünk, milyen nézeteket vallunk, vagy épp nem vallunk.

Foster (2004) meglátása szerint a pletyka egy megfelelő kontextusban történő csere, amelynek során egy harmadik félről negatív vagy pozitív személyes információkat osztunk meg, majd ezeket pozitívan vagy negatívan értékeljük.¹² E meghatározás a pletykanak négy funkcióját különíti el:¹³

- 1) Az információcsere, vagyis a másokról való tudás. Két módja van annak, hogy információhoz jussunk másokkal kapcsolatban: közvetlenül rákérdezhetünk az illetőnél, vagy közvetetten is hozzájuthatunk a minket érdeklő információkhoz úgy, hogy másoktól érdeklődünk a harmadik félről. A pletyka az információcsere közvetett módja, amelynek társadalmi megítélése, funkciója, célja lehet akár pozitív, akár negatív. Pozitív lehet abban a tekintetben, hogy implicit módon útmutatást tud adni arról, hogy egy adott közösségen belül melyek azok a viselkedési formák, amelyeket a közösség kedvezően értékel vagy épp rosszall. Negatív jellegét pedig az adja, hogy pletykálás során leértékelhetünk, becsmérelhetünk másokat, rossz hírért kelthetjük valakinek.
- 2) Kapcsolatok alakítása: a pletyka szerepet játszik abban, hogy létrehozzuk és megerősítsük kapcsolatainkat másokkal akár egyéni, akár csoportszinten. Ez többféleképpen is megjelenhet: egyrészt eszköze lehet a már említett benyomáskeltésnek; másrészt csoportszinten annak, hogy „megtörje a jeget”, tehát témát szolgáltathat egy társalgás során; valamint annak, hogy tisztázza nézőpontunkat, megszilárdítsa egy csoport összetartását, megerősítse a közös normákat. Képes így arra, hogy összekovácsoljon vagy kizárjon embereket, megkülönböztesse a bennfenteseket a kívülállóktól.

- 3) Befolyásolás: a pletykálkodó fél a másik fölé tud kerekedni azzal, hogy azt prezentálja magáról, hogy olyan tudás birtokában van, amellyel a másik nem rendelkezik.
- 4) Szórakozás: vannak olyan esetek, amikor a pletyka nem szolgál sem többet, sem kevesebbet annál, hogy elteljen az idő, az interakciós felek szórakoztassák egymást, enyhíti a monotonitást például munka közben. A pletyka szórakoztató értéke nem skálázható, mert ez egyénekenként különböző lehet érzelmi és pszichológiai szempontból.

A pletykának nehéz tehát egy általános, minden esetben érvényes meghatározást adni, különbözőképpen megközelíthető az aktuális vizsgálatától függően. Annyi bizonyos, hogy egy pletykához legalább három résztvevőre szükség van: valaki (közlő) valakinek (befogadó) valakiről (témaszemély) pletykál. A jelen vizsgálat azt a nézőpontot képviseli, amely a pletyka értékelő és normaközvetítő szerepére helyezi a hangsúlyt.¹⁴ Ennek keretében ágyazva koncentrálnak az interneten megjelenő bulvárpletykák szerkezeti és nyelvi jellemzőire.

3. Bulvárpletyka

A magazinok, bulvár- és pletykalapok (sztár)hírei azt teszik lehetővé, hogy egy közösség ne saját tagjairól, hanem sztárok, celebek, közéleti szereplők magánügyeiről beszéljen. „Amíg egy faluban többnyire volt három-négy olyan ember, akin a vénasszonyok köszörülhették a mise után a nyelvüket, addig ezt a szerepet napjainkban beemelték a tömegmédiákba, és a Győzike show-kban, a bulvárlapok oldalain születik újjá [...] A hozzájuk kapcsolódó pletykálkodás, a kibeszélés erős csoportképző mechanizmusnak számít. Amióta világ a világ, az ilyenfajta emberek csoport általi értékelése, pozitív vagy negatív megítélése a csoportidentitást, a csoportnormák visszaigazolását vagy fenntartását, erősítését szolgálta”.¹⁵ Azzal, hogy ezeket a pletykákat megírja egy magazin, az olvasók pedig ezekről beszélnek, ugyanaz a normaerősítő pletykálkodás zajlik. Bár az újságírással és a tömegkommunikációs eszközökkel terjedő pletykák Szvetelszky (2002) értelmezésében amolyan pótpletykák, ipari pletykák, amelyek valós vagy valósnak beállított/vélt eseményeket, tényállásokat igyekeznek elhitetni, ugyanazt a szerepet töltik be a társadalom életében, mint az, ha barátok egymás közt pletykálnak egy ismerősükről.¹⁶

Fontos továbbá, hogy a pletykának és a pletykálásnak nemcsak negatív, hanem pozitív aspektusa is létezik.¹⁷ A sztárok, celebek esetében is: „Aki taszító, az ugyanannyira lehet beszédtema, mint az, aki rokonszenves. A taszító azért érdekes, mert általa a saját magunkkal kapcsolatos énképbeli problémáinkat tudjuk ventilálni. Rá tudjuk vetíteni azokat a dolgokat, amiket nem szeretünk magunkban, és amik miatt aggódunk, hogy tudniillik mi is ilyenek vagyunk néhanapján. Kiváló bűnbak egy ilyen celeb. A társasági beszélgetésben a hétköznapi szilárd társadalmi normák megerősítését is szolgálja. Ha jól kibeszéljük Győzikét, akkor az ő simförlésével megerősítjük azokat a normákat, amiket fontosnak tartunk. Megerősítjük a csoportidentitásunkat. Sok ilyen felületet kínálnak a taszító celebek, ők ezért érdekesek. A vonzóakkal könnyen azonosulunk, azon tulajdonságokat vetítjük rájuk, amilyenek szeretnénk lenni”.¹⁸

4. A vizsgálat

A bemutatott elemzés két modellt vesz alapul. Eggins–Slade (1997) egy általánosabb, pszichológiai alapokon nyugvó nézőpontból, Al-Hindawi–Fuaad Mirza (2015) pedig a pragmatika perspektívájából közelítve a pletyka három fő szakaszát azonosítják. Az első (Third Person Focus [TPF] Stage) szakasz vezeti be a pletykát, kijelöli annak témáját és a témaszemélyt. A második szakasz (Substantiating Behavior [SB] Stage) feladata kettős: egyrészt kifejti az eseményt, amelyről a pletyka szól, másrészt elég meggyőző információt ad ahhoz, hogy a többi résztvevő értékelje az eseményt. A harmadik szakasz az értékelés szakasza, amely tartalmazza a pletykában résztvevők hozzáállását a pletykában megfogalmazottakhoz, a témaszemélyhez, valamint a befogadó részéről a pletykálóhoz.¹⁹

A jelen elemzés egy korábbi vizsgálatomhoz kapcsolódik, amely során online megjelenő bulvárpletykák köré szerveződő diskurzusokban a befogadók reakcióira, értékeléseire koncentráltam.²⁰ A most bemutatott elemzés a pletyka szövegére, annak szerkezetére és nyelvi jellegzetességeire, valamint a vizsgált szövegekben kibontakozó normákra és véleményekre koncentrált.

A vizsgálat során hálabdamszerrel gyűjtöttem cikkeket az online sajtóból. Palvin Barbarára, Angelina Jolie és Brad Pitt válására, valamint Lady Gagára kerestem rá online felületeken, a Blikk, a Glamour és a FemCafé oldalán.²¹ Az első kapott cikkek, az azokhoz kapcsolódó további ajánlott cikkek, valamint Blikk-cikkeknek a magazin saját Facebook-oldalán történő megosztásával készült posztok kerültek be a vizsgálati korpuszba. Mintavételezéssel összesen 37 cikket, valamint 16 Facebook-bejegyzést gyűjtöttem össze.

5. Eredmények²²

5.1. A pletyka bevezetése

A vizsgált cikkek esetében négy szerkezeti elem azonosítható a pletyka bevezető szakaszának részeként: a címek, a leadek, a képek, valamint a Facebook-posztok esetében a megosztott cikkhez fűzött megjegyzés.

A cím „önálló kommunikációs egységként is funkcionál, ám az utána következő, hozzá tartozó szöveg része is. Ebből következik két fő funkciója: a szövegre mint egészre utaló metatextuális (összetett szöveg helyett annak egyszerű reprezentációja, amely elválhat a szövegtől), illetve a szövegre előreutaló tartalmi funkció (a szövegre mint tartalmi egységre utal, annak részeként)”.²³

A címek már jelölik, hogy a szöveg kiről és miről fog szólni: a tulajdonnevek megjelölik a témaszemély(eket), a figyelemfelkeltő felütések pedig magát a témát. A pletykálásban résztvevőknek ismerniük kell azokat a személyeket, jelenségeket, tényeket, dolgokat, amelyekről véleményt cserélnek ahhoz, hogy mindannyiuk számára érthető legyen a pletyka. Ezt a közös tudást az előfeltevések és az implikátúrák tartalmazzák, illetve teremtik meg.²⁴ Szemantikai értelemben „egy mondat előfeltevését olyan nyelvi elemek és nyelvi szerkezetek indukálhatják, amelyek mutatják, hogy a mondat igazsága csak akkor adott, ha előfeltevései is igazak, ha tehát elfogadjunk egy kijelentést, annak előfeltevéseit is elfogadjuk”.²⁵

Pragmatikai értelemben előfeltevése nem a mondatnak, hanem a megnyilatkozáson van, nem a kijelentéshez kapcsolódik, hanem a beszélő tart adott-

nak bizonyos előfeltevéseket, amelyek a megnyilatkozásában jelen vannak.²⁶ A vizsgált szövegekben mind előkerültek tulajdonnevek, amelyek egzisztenciális előfeltevéssel bírnak: *Palvin Barbi*, *Nádai Anikó*, *Lady Gaga*, *Hamilton* stb. Az (1) példa esetében a *Látja, hogy* szerkezet preszupponálja, hogy a *hogy* után következő tagmondat tartalma igaz, így bár formáját tekintve kérdést intéz az olvasó felé, közben állítja is a benne foglaltakat, a (2) esetében pedig a *mégsem* előfeltételezi, hogy az említett személyek eddig válni készültek.

- (1) **Látja, hogy** *Lady Gaga* picsagatyája ott ér véget, ahol a többi kezdődik
- (2) *Váratlan fordulat: mégsem* válik *Angelina Jolie* és *Brad Pitt*?

Az előfeltevésekhez kapcsolódik az implikátúra fogalma. A konvencionális implikátúrákat szintén nyelvi elemek idézik elő, pontos tartalmukat azonban azok alapján nem mindig lehet levezetni közvetlenül. A társalgási implikátúrák értelmezéséhez pedig egyértelműen szükség van az olyan pragmatikai tényezők figyelembevételére, mint Grice együttműködési alapelve és az ahhoz kapcsolódó maximák, a megnyilatkozás kontextuális tényezői, valamint háttérismereteink.²⁷ Az (1) cím például az iróniával implikálja azt a tartalmat, hogy az említett nadrág rövidebb a kelleténél; a (3) példa esetében kikövetkeztethető az az implicit tartalom, hogy *Palvin Barbi* és *Hamilton* között korábban volt valami/lehetett volna valami, amiről *Hamilton* most „lemarad”; a (4) példa azt sugallja, hogy *Barbi* egy számára ismeretlen férfival feküdt le. A (5) példa pedig kulturális ismereteink alapján arra a következtetésre kényszerít bennünket, hogy *Palvin Barbi*t eljegyezték. Ezek a nyelvi elemek tehát nemcsak tényeket és ismereteket közvetítenek, hanem a társadalmi elvárásokat, normákat, véleményeket is, valamint (nem feltétlenül helytálló) következtetések levonására készítetnek.

- (3) *Szexi ruhával üzent meg Palvin Barbi Hamiltonnak, miről marad le!*
- (4) *Ismeretlen férfival bújt össze Palvin Barbi - Fotó!*
- (5) *Gyűrűvel az ujján üzent Palvin Barbi: Kiderült, kivel jár valójában*

A címeknek általánosan feladata az, hogy felkeltsék az olvasó érdeklődését, irányítsák a figyelmet, bulvár esetén a szenzációhajhász, internetes tartalom esetén pedig kifejezetten gyakoriak az ún. kattintásvadász-jellegű (clickbait) címek, amelyek célja, hogy minél többen rákattintsanak a cikkekre.²⁸ Ezt a célt szolgálják a kíváncsiságot fokozó, valamilyen érzelmet kiváltó kifejezések használata: *döbbenetes összeg* (7), *hihetetlen* (10), *drámai módon* (6), *óriásit villantott* (9), *titokzatos férfi* (8); az ironikus, gúnyos megfogalmazás (pl.: 1, 11, 12); a nagybetűs írásmód (pl.: 10); a kérdésfeltevés (pl.: 13, 14) vagy épp az információ elhallgatása, visszatartása (pl.: 15, 16).

- (6) *Drámai módon vágott bele az újrakezdésbe Angelina Jolie és Brad Pitt*
- (7) *Döbbenetes összeg: ennyit keres Palvin Barbi és Mihalik Enikő*
- (8) *Ő a titokzatos férfi: Ezt lehet tudni Palvin Barbi új pasijáról*
- (9) *Bugyit sem húzott? Óriásit villantott Lady Gaga New York utcáin! – galéria*
- (10) **ANGELINA JOLIE - BRAD PITT VÁLÁS: HIHETETLEN, MÁR SELENA GOMEZ IS BELEKEVEREDETT!**
- (11) *Ezen csámcsog az egész világ! A Brangelina-válás teljes krónikája*
- (12) *Itt a bugyi, hol a bugyi: Lady Gaga fehérnemű nélkül feküdt a kamerák elé? – fotók*

- (13) *Hoppá: Kinek a karjaiban van Palvin Barbi? – Fotó*
 (14) *Palvin Barbit alázzák képei miatt – Túl kövér lenne a Sports Illustrated fotóin?*
 (15) *Angelina Jolie - Brad Pitt válás: ezzel a színésznővel csalta meg Brad Pitt a feleségét*
 (16) *Lady Gaga minden nő példaképe lehetne, és azt is eláruljuk, miért*

A cím mellett, hogy bevezeti a pletykát, alkalmas arra is, hogy megszólítsa az olvasót, megteremtse vele a diskurzust, ezzel is felkeltve annak érdeklődését, olvasásra (de legalább kattintásra) készítve őt.²⁹ Az olvasók bevonása történhet tényleges odafordulással (gondoljunk a *Kedves Olvasó!*-típusú megszólításokra), ugyanakkor történhet olyan nyelvi formákkal is, mint az egyes szám második személyű (magázódás esetében az egyes szám harmadik személyű), illetve az inkluzív – a megnyilatkozót és a befogadót is magában foglaló – többes számú alakok használatával. Történhet továbbá felszólításokkal, kérdésekkel, amelyek annyiban közelebb állnak a megszólításhoz, hogy túllépnek az egyszerű kijelentés kategóriáján, alkalmasabbak tehát az olvasó bevonására.³⁰ Kérdésre több példát is találunk: vannak olyan retorikai kérdések, amelyek a figyelem felkeltését célozzák (pl.: 12, 13, 14), de van, amely ténylegesen megszólítja az olvasót. Az (1) esetében például a kérdőjel bár elmaradt, érezhető, hogy ez egy kérdés, illetve a cikk leadje konkretizálja is ezt (*Hülye kérdés, nyilván látja, ha akarja.*). A kérdés valójában közvetíti azt a véleményt, hogy Lady Gaga nadrágja túl rövid, a figyelmet felhívja a gúnyos megfogalmazással, a kérdező formával azonban meg is szólítja az olvasót, bevonja őt a pletykahelyzetbe.

Ilyen kérdések és felszólítások megjelentek a leadekben is (*Olvasd el az ügy részleteit!; Szerinted ez igaz lehet?*). A címekhez hasonlóan a cikkek leadje is azonosítható a bevezető szakasz részeként. A lead – amelynek már neve is magában hordozza a bevezetés funkcióját, hiszen az angol *lead* kifejezés jelentése a 'vezet, vezetés' – szerepe a cikkek felvezetése, a cím kiegészítése, az olvasó tájékoztatása arról, hogy miről olvashat a cikkben.³¹ A lead tartalmaz további információkat a címhez képest, tulajdonképpen röviden összefoglalja a cikk tartalmát:

- (17) *New York - Miután nem egy alkalommal Lewis Hamiltonnal látták romantikázni a magyar modellt - például legutóbb nem másutt, mint Velencében - meglepetésként hatott a nagyközönségre, hogy pár napja a Forma 1 sztárja Winnie Harlowwal mutatkozott együtt.*

Nem tér ki azonban minden részletre, tartalmaz olyan elemeket, amelyek fenntartják az olvasó figyelmét, továbbolvasásra készítetik őt. Ilyenek a figyelemfelkeltő jelzők, a kérdések, a túlzások és általánosítások:

- (18) **Gyanús képet** töltött fel a modell az Instagram oldalára.
 (19) *A fiatal szépségről eddig is rengeteg pletyka keringett, most azonban úgy tűnik egy újabb ismeretlen hódoló csapja neki a szelet.*
 (20) *Nemcsak gyönyörűek, de **piszkosul gazdagok** is a legkeresettebb magyar modellek.*
 (21) *Amilyen **viharosan** „elvált ágytól és asztaltól”*
 (22) *Vajon a brit szépfű az új barátja Barbinak?*

- (23) Szerinted ez igaz lehet?
- (24) Csak nem Neymart látogatta meg?
- (25) Napok óta **mindenkit** az Angelina Jolie - Brad Pitt válás tart lázban **az egész világon**.
- (26) Az **egész világot letarolta** az álompár válásának a híre, ami óráról-óra-ra újabb fordulatokat, eddig ismeretlen részleteket tár a nagyközönség elé.
- (27) A hollywoodi álompár **megrengette a világot** válásuk hírével[...].

Előkerülnek olyan szekvenciák is, amelyek az információforrás megjelölésének mellőzésével érik el azt, hogy egy vélemény vagy egy hamis állítás úgy tűnik, mintha tény lenne:

- (28) Angelina Jolie hétfő reggel nyújtotta be a válókeresetet, az álompár tízévi együttlét után 2014-ben házasodott össze. A színésznő **állítólag** Brad Pitt nevelési módszereivel nem értett egyet.
- (29) **Sokan** a szenvedélyes második egymásra találásban már-már a showbiznisz hatvanas-hetvenes éveinek színész házaspárja, Richard Burton(†58) és Elizabeth Taylor (†79) viharos kapcsolatát látják újjászületni
- (30) [...] **több barátjuk is állítja**, közelednek egymáshoz
- (31) Hollywoodban **az a hír járja**, hogy Angelina Jolie-nak már hat hónapja van valakije Brad Pitt mellett. **Azt is tudni vélik**, hogy a titokzatos férfi gazdag és imád jótékonykodni.

Jellemzően a leadek is tartalmaznak előfeltevéseket és implikátúrákat:

- (32) Kétségtelen, hogy Palvin Barbi hazánk, de lassan a világ egyik legsikeresebb modellje, akiért megőrülnek a férfiak. A fiatal szépségről eddig is rengeteg pletyka keringett, most azonban úgy tűnik **egy újabb ismeretlen hódoló** csapja neki a szelet.
- (33) Véget ért a friss románc és Nádai Anikó szakított **nála fiatalabb** szerelmével.

A (32) lead a hozzátartozó cím (*Ismeretlen férfival bújt össze Palvin Barbi - Fotó!*) implicit tartalmát erősíti, a (33) példa esetében pedig az, hogy a lead a címmel (*Vége: újra szingli Nádai Anikó*) ellentétben már kiemeli, hogy a témaszemélynek egy nála fiatalabb kedvese volt, jelzi, hogy ennek relevanciája van. Ennek értelmezéséhez szükség van kulturális ismeretekre, tudniillik arra, hogy kultúránkban nem feltétlenül megszokott, hétköznapi az, hogy egy párkapcsolatban a nő az idősebb fél. E háttérismeretet hívja be a megfogalmazás, jelezve a normától eltérő viselkedést, amely a pletykálás során értékelendő.

Már a bevezető szakaszban is kiderül(het) tehát, hogy a megfogalmazott pletyka olyan eseményről, viselkedésről fog beszámolni, amely megtárgyalása mutatja és erősíti a diskurzusban résztvevők véleményét, normáit, elvárásait, értékeit. Ezt nemcsak a bemutatott nyelvi elemek, hanem már a témaválasztás

is kommunikálja: mások szerelmi és szexuális élete, keresete, válása mind olyan téma, amelyek gyakran kerülnek pletyka középpontjába.

A Facebookon lehetőség van megosztani ezeket a cikkeket, valamint a megosztással együtt, a bejegyzés részeként megfogalmazni további gondolatokat, így ez is kapcsolódhat a pletyka bevezetéséhez. A Facebook-posztokban megjelenő szövegek nagyon hasonlítanak a címekhez, rövidek, a fentebb említett nyelvi elemekkel operálva további figyelemfelkeltő felütéseket (*Elképesztő dolgokat mondott Angelina Jolie!* 1. kép), megszólítást (*Szerintetek van rajta bugyi? Mi nem tudtuk eldönteni, ti hogy látjátok?* 2. kép; *Szerintetek mi lesz ebből? Modellháború?* 3. kép) vagy értékelést, véleményt (*Ez még Lady Gagától is durva!* 4. kép; *Hááát ezek alapján nehéz azt gondolni, hogy nem...* 5. kép)³² tartalmaznak. Hasonlíthatnak azonban a leadhez is, tartalmazhatnak plusz információt a cikk címéhez képest (*Barbara szerencsét hozott a futamon a pilótának. Hamilton a rajt után az élre állt és nem engedte ki az első helyet a kezéből, így ünnepeltek utána!* 6. kép). A cikkekhez kitett, valamint a Facebookon a megosztással megjelenő képek is a pletyka bevezető szakaszának részeként funkcionálhatnak, hiszen általában az(oka)t a személy(eke)t ábrázolják, aki(k)ről a pletyka szól.

1.kép.

A Blikk egyik Facebook-posztja Angelina Jolie és Brad Pitt válásáról (forrás: W7)

2.kép. A Blikk egyik Facebook-posztja Lady Gaga öltözködéséről (forrás: W1)

Blikk Kíváncsi.
február 6. · 🌐

Szerintetek van rajta bugyi, vagy nincs?
Mi nem tudtuk eldönteni, ti hogy látjátok?

Itt a bugyi, hol a bugyi: Lady Gaga fehérnemű nélkül feküdt a kamerák elé? - fotók

BLIKK.HU

Tetszik Hozzászólás Megosztom

👍👎👤 159 A legfontosabbak ▾

16 megosztás

3.kép. A Blikk egyik Facebook-posztja Palvin Barbara szerelmi életéről (forrás: W15)

Blikk
2016. szeptember 10. · 🌐

Szerintetek mi lesz ebből? Modellháború?

Ebből nagy botrány lesz! Palvin Barbi szemtől szembe találta magát egy partin Hamilton új barátnőjével

BLIKK.HU

Tetszik Hozzászólás Megosztom

👍👎👤 94 A legfontosabbak ▾

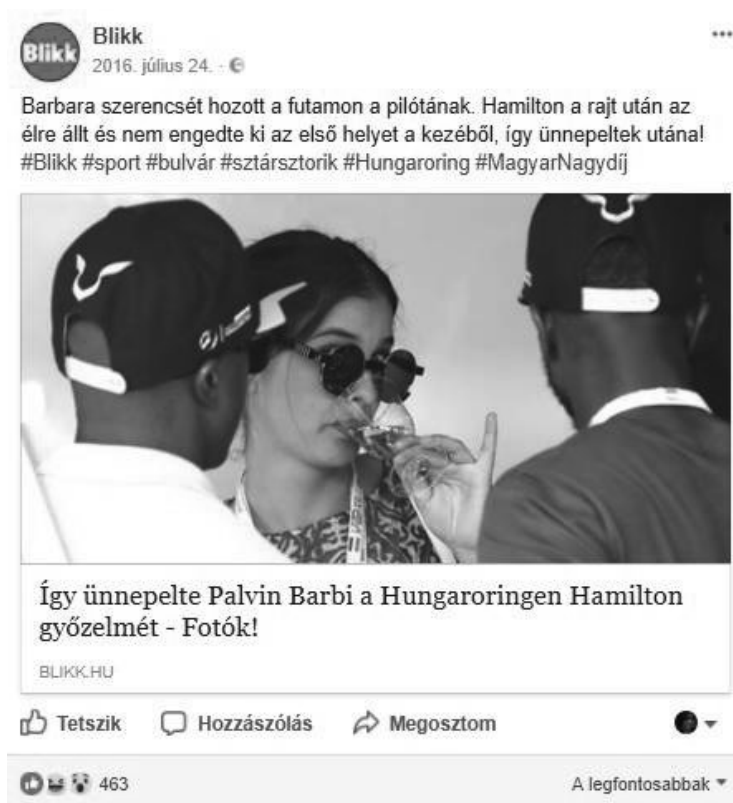
4.kép. A Blikk egyik Facebook-posztja Lady Gaga megjelenéséről (forrás: W2)

5.kép. A Blikk egyik Facebook-posztja Palvin Barbara és Neymar kapcsolatairól (forrás: W9)

6.kép. A Blikk egyik Facebook-posztja Palvin Barbaráról (forrás: W16)

5.2. A pletyka kifejtése

Az alapul vett elemzési modellek szerint a pletyka második szakasza fejt ki az eseményt, olyan részleteket ad, amelyek a bevezető szakaszban nem jelennek meg, illetve amelyek értékelésre alkalmassá teszik a bemutatott eseményt. A nyelvi közléseink gyakran olyan szekvenciákkal közvetítik vélelmeinket, ítéleteiket, normáinkat, amelyek esetében nincs megjelölve az eredeti információforrás, de állítanak, kijelentenek dolgokat.³² Ahogy a leadek tárgyalásakor említettem, pletyka esetében ezek tényként állítják be a leírtakat, azt a látszatot keltik, hogy az adott témáról kialakított vélemény objektív, értékelése pedig helyes:

- (34) *Egyre furcsább, hihetlenebb részletekről **fecsegnek a párt állítólag ismerő bennfentesek.***
- (35) *Sőt, **már azt is hallani,** hogy egy pár nappal korábbi családi repülés alkalmával telt be Jolie-nál a pohár, amikor az ittas Pitt durván viselkedett a nagyobbik fiúval Maddox-szal [...]*
- (36) *[...] **egyesekek szerint** legújabb fotósorozatán, amit a Sport Illustrated készített róla, elengedte magát és zsírpárnákat villant mindenhol.*
- (37) *A TMZ **a párhoz közel álló forrásokra hivatkozva** azt állítja, hogy Jolie-t nagyon zavarta, ahogy Pitt a gyerekeket nevelte.*
- (38) ***Forrásaikra hivatkozva** azt mondják, hogy nincs harmadik személy a történetben, vagyis Jolie nem megcsalás miatt akar válni.*

- (39) **Állítólag** Pitt megígérte, hogy nem iszik többé, és ezzel elindult a békülési folyamat.
- (40) A válásnak annyi. Semmit sem csináltak, hogy jogilag előre vigyék az ügyet. Hetek óta senki sem hiszi azt, hogy valaha is megcsinálják – **mondta egy a sztárokat jól ismerő forrás** a US Weekly magazinnak.
- (41) **A pár ismerősei közül egyre többen úgy gondolják**, hogy Pitt józansága a pár béküléséhez vezethet. – Szerintem újra összejönnek – majd. Nem lenne meglepő, ha bejelentenék, mégsem válnak, és megpróbálják megoldani a helyzetet, már csak a gyerekek miatt is – **nyilatkozta az amerikai magazin informátora**.
- (42) A szakításban szerepet játszott az is, hogy Pitt egy repülőn összevezetett Maddox fiukkal. **Állítólag** a sztár akkor is részeg volt.
- (43) A Star magazin **értesülései szerint** Angelina Jolie már körülbelül 6 hónapja csalja Brad Pitt-et, **a magazin informátora állítja**, a szépséges színésznőnek egy közel-keleti milliárdossal van viszonya
- (44) A lap **a sztárpár ismerőseire hivatkozva** azt állítja, Angelinának nagyon nem tetszettek Pitt nevelési módszerei, ezért haragudott meg.
- (45) **Sokan arról kezdtek beszélni**, milyen ciki volt Lady Gaga hasa a fellépőruhában, hiszen látszott, hogy van rajta egy kis fölösleg. Ezután pedig a combjait **kezdtek kritizálni. Volt, aki** egyenesen azt írta neki, gusztustalan látványt nyújtott.
- (46) A **US Weekly értesülései szerint**, a 26 éves Lady Gaga döntött a szakítás mellett, ugyanis többet szeretne koncentrálni a karrierjére.
- (47) **Egy bennfentes** a következőket árulta el: „Gaga év végéig turnézik és rájött, hogy kapcsolatuk így nem működőképes.”

A példák mind olyan véleményeket közvetítenek, amelyek megtárgyalása egy közösség vagy csoport működésének szempontjából fontos lehet, kiderülhet ugyanis az, hogy mi lehet valóók, milyen szerepet tölt be az ember életében a karrier, vagy épp az, hogy milyen külsővel kell bírnia egy modellnek. Az információért azonban senki nem vállalja a felelősséget, így nem derül ki, hogy az csak a pletykáló véleménye-e vagy másé, igaz-e vagy hazugság. Befolyásolás szempontjából ezeknek a szekvenciáknak kiemelten hangsúlyos szerepük van, hiszen az információforrás ismerete nélkül lenyomozhatatlan az információ hitelessége, így alkalmas lehet manipulációra is.³³

Befolyásoló erővel bírhat az is, hogy a cikkek több esetben írnak úgy a témaszemélyekről, mintha ismerősök, barátok lennének. Ezzel kiváltható az a hatás, hogy a cikkben olvasottak hitelesnek tűnnek, hiszen vélhetően azt olyan írta, aki ismeri az illetőket:

- (48) **Angie és Brad** 2004-ben jöttek össze Jennifer Aniston legnagyobb bánatára
- (49) Ha létezik képfelvétel, akkor abból mindenképpen ki fog derülni, **Angie** igazat mondott-e.
- (50) A legjobb hír azonban mégsem ez, hanem hogy **Brad és Angie** újra beszélnek egymással.

- (51) **Angelia és Brad** szerelme talán valóban véget ért, azonban ez közel sem jelenti azt, hogy a közös üzleti- és családi ügyeket is berekeszti a pár.
- (52) [...] nem zárható ki, hogy a Bayern München felett aratott győzelmet már a **mi Barbinkkal** ünnepelte meg.

Információ- és normaátadás céljából a törzsszövegben is előkerültek a túlzó (53, 54), gúnyos, ironikus (55, 56) megfogalmazások, valamint ezt a célt szolgálhatják az összehasonlítások is (57, 58):

- (53) A fényképeken nagyszerűen látható, hogy ez a **nadrág tulajdonképpen már a hát alján teljesen véget ér**, lehetőséget adva arra, hogy az énekesnőnek ne csak a feneké, hanem **tulajdonképpen a gerince is láthatóvá váljon**
- (54) Az már valószínűleg mindenkinek feltűnt, hogy idén nyáron **az egész világot elárasztotta a gyakorlatilag semmit nem takaró** picsagatya a nők körében, de Lady Gaga most az átlagosnál is merészebbet dobott.
- (55) A **műalkotás annyira jól sikerült**, hogy a **különösen praktikusnak** tűnő nadrágnak a farzsebét is ketté vágják;
- (56) Hírbe hozták már Hamiltonnal és Dzsudzsák Balázssal is, de a kapcsolatáról szóló pletykák száma, lassan de biztosan **közelít a végtelenhez**.
- (57) Sokan a szenvedélyes második egymásra találásban már-már a showbiznisz hatvanas-hetvenes éveinek színész házaspárja, Richard Burton(†58) és Elizabeth Taylor (†79) viharos kapcsolatát látják újjászületni, amely aztán két házasságot és két válást eredményezett. Az első szakításukkor Taylor még az öngyilkossággal is megpróbálkozott. Így látja a helyzetet maga Jolie is.
- (58) A történet már csak azért is igen pikáns, mivel **12 éve pontosan így jött össze Angelina Jolie és Brad Pitt is**. Egy kémfilm forgatásán találkoztak, és hagyták ott előző életüket, hogy aztán most egy másik kémfilm szakítsa szét a kapcsolatukat.

Van, hogy egyértelműbben következik a nyelvi megformáltságból a kifejezendő norma vagy vélemény:

- (59) Nagyon örülünk neki, hogy Barbi lemondott a csontsoványságról és teret adott nőies alakjának. Rajongói is megvédték: „Ha Barbi duci, akkor szeretnék olyan kövér lenni mint ő” -álltak ki mellette. „Kövér?Észnél vagytok? Még sosem volt ilyen szexi, mint most!” - olvashatjuk egy másik kommentben.
- (60) A popsztár azonban fittyen hány a kritkára, mindenhogy jól érzi magát a bőrében. Jó példa lehet minden olyan nő számára, aki nehezen fogadja el önmagát.
- (61) **Hogy miért imádjuk Lady Gagát?** Az csak egy dolog, hogy zseniális dalokat ír és mindenkit elkápráztat a színpadon, de társadalmi szerepvállalásával mindannyiunk figyelmét felhívja a világ problémáira. És az énekesnő nem csak prédikál, de tesz is!

Az első idézett szövegrész (59) mutatja, hogy a cikk pozitívan értékeli a megfogalmazottakat (Palvin Barbi hízását). Nem vonja kétségbe, hogy felszedett magára pár kilót (*Nagyon örülünk neki, hogy Barbi lemondott a csontsoványságról*), azt közvetíti, hogy szerinte ez így helyes. Ugyanígy a (60) és (61) példa is közvetíti azt a véleményt, hogy Lady Gaga viselkedése pozitív, jó példát állít elénk.

- (62) *A modellek élete sem fenéig tejfel, főleg ha azért alázzák őket, mert **nem elég vékonyak!***
- (63) *Ez csupán azért **meglepő**, mert idén versenyben van az Év Újonca címért a méltán híres Sports Illustrated hasábjain, ami **köztudottan a világ legszebb és legformásabb nőiből válogatja azokat a szerencséseket, akiről évente egyszer egy különleges lapszámban csodás fotók jelennek meg.***
- (64) *Palvin Barbi neve hallatán nem egy vaskos lány képe jut eszünkbe, azonban sok kommentelő szerint **sok felesleg van rajta, modell karrierje ellenére.***

Az (62), (63) és (64) példák kifejezik, hogy mi az, ami társadalmi elvárás egy modellel szemben (legyen például elég vékony). A (63) példa implikál mást is: mivel Barbi egy olyan cím esélyese, amelyre a világ legszebb és legformásabb nőit válogatják be, így akár meghízott, akár nem, egy szép és formás nő, és modelleként is megfelelő az alakja (ha már versenyben van egy ilyen címért).

Megfigyelhető volt, hogy a cikkek egy része esetében a cím (és esetleg még a lead) által kiváltott elvárások nem teljesülnek a cikk olvasásakor, a tartalom nem felel meg a címben ígértnek vagy a címből kikövetkeztethetőnek: a (5) cím esetében például joggal várhatjuk, hogy a cikk Palvin Barbi eljegyzéséről fog szólni, ezzel szemben a cikkben kiderül, hogy Palvin Barbi egy gyűrűvel üzenté meg, hogy újra szingli. Volt, hogy a cikk maga pedig semmi többet nem tett hozzá a pletykához a címhez vagy a leadhez képest. Utóbbi esetében azonban gyakran kommunikáltak képek a szöveg helyett (ez történt például a *Szexi ruhával üzenté meg Palvin Barbi Hamiltonnak, miről marad le!* (3) című cikkben, amelyben néhány rövid mondat után csak képeket láthattunk Palvin Barbi ruhájáról), ugyanakkor a kifejtett esemény alátámasztását is szolgálhatják a képek (például Palvin Barbi hízása esetében), de van, hogy egyszerűen csak a színesítik a szöveget.

6. Következtetések és összegzés

A bemutatott munka célja az volt, hogy sztárok magánügyeiről szóló online cikkek elemzésével bemutassa az ilyen pletykák struktúráját és nyelvi jellemzőit abból az elméleti megközelítésből kiindulva, amely szerint a pletykákon keresztül közvetíteni tudjuk véleményünket, normáinkat, elvárásainkat. A vizsgálat két elemzési modell³⁴ alapján közelítette meg a pletyka szerkezetének vizsgálatát. A pletyka bevezető szakaszának részeként a cikkek címe, leadje, Facebook-megosztások esetén a posztban megfogalmazott megnyilvánulás, valamint az ezekhez kapcsolódó bevezető kép azonosítható. A második szakaszként pedig a szöveg törzse. A modellek harmadik szakaszával (az értékelés szakasza) külön nem foglalkozott a vizsgálat, mivel azt egy másik munkámban külön tárgyaltam.³⁵

A bemutatott elemzés egyik hozadéka, hogy rávilágított azokra a nyelvi elemekre, szerkezetekre, amelyek szerepet játszanak abban, hogy a pletyka véleményeket és normákat közvetítsen, ilyenek az előfeltevések, az implikátúrák, az információforrás megjelölésének hiánya, a túlzó, ironikus, gúnyos fogalmazás-mód, (retorikai) kérdések.

Fontos megállapítása továbbá a tanulmánynak, hogy a pletyka egyes szakaszainak jellemzői és funkciói másként alakul(hat)nak bulvárpletyka esetén. Az elemzéshez alapul vett modellek szerint a pletyka második szakaszának célja és szerepe az, hogy kifejtse a pletyka tárgyául szolgáló eseményt, és mindezt elég meggyőző információval tegye ahhoz, hogy a másik fél bevonódjon a pletykálásba. Az olvasók figyelmének felkeltése érdekében azonban már a pletyka bevezető szakasza is olyan elemekkel operál, amelyek bevonják a befogadót a pletykálásba (figyelemfelkeltő címadás, az olvasó megszólítása), a bemutatott eseményt pedig értékelésre alkalmassá teszik. Megfigyelhető volt továbbá az is, hogy gyakran a pletyka kifejtése nem vagy alig tartalmazott további releváns információkat a bevezető szakaszhoz képest. Ugyanígy a közvetítendő norma vagy vélemény sem csak egy szakaszhoz kötődik, hanem a szövegek bármely részében előkerülhetnek, a szöveg egészét áthathatják. Mutatja ezt az is, hogy a befogadók reakciói gyakran az első szakasz egyes részeire érkeznek, nem feltétlenül a cikkben írtakra.³⁶

A bevezető szakasz szerepe fontosságának oka lehet egyrészt az, hogy a címeknek eleve az a funkciójuk, hogy felkeltsék az olvasó figyelmét, a bulvárcikkek terjedelme rövid, címük pedig kifejezetten szenzációhajhász. Másrészt, az internetes felületeken a nézettség növelése érdekében gyakoriak a kattintásvadászjellegű címek, amelyek igen hosszúak lehetnek,³⁷ a cikkek tartalma sok esetben nem is egyezik azzal, amit a cím alapján várnánk – hiszen elsősorban nem az olvasás, hanem a kattintás elérése a cél –, az online cikkek terjedelme pedig szintén rövidsége törekszik.

A kutatási téma több lehetőséget rejt még magában: egyrészt a bulvárpletykák internetes közegben történő terjedésével kapcsolatosan további elemzési szempontnak tartom a mémek, a hiperlinkek, valamint a Facebook-megosztások szerepét, másrészt fontosnak gondolom vizsgálni más internetes kontextusban, például csetbeszélgetésekben előkerülő (nem feltétlenül bulvár)pletykák szerkezetét és jellemzőit: ez azonban több módszertani nehézséget és kutatás-etikai kérdést is felvet.

Irodalom:

- Al-Hindawi, Fared H. H.–Fuaad Mirza, Ramia (2015), A Pragmatic Study of Gossip in Richard Brinsely Sheridan's *The School for Scandal*, *International Journal of English Linguistics*, (5. évf.) 4. szám: 73–86.
- Allport, G. W.–Postman, L. (1947), *The Psychology of Rumor*. New York, Holt.
- Balázs Géza–Szayly József–Szilágyi Árpád (2010), *Újságíró-ismeretek kezdő és civil újságíróknak: sajtó, rádió, televízió, online média*. Budapest, Diák- és Ifjúsági Újságírók Országos Egyesülete.

- Bañcerowski Janusz (2006): A nyelv mint manipuláció eszköze. In: Tóth Szergej (szerk.), *Hatalom interdiszciplináris megközelítésben*. Szeged, Szegedi Egyetemi Kiadó–Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó. 89–111. <http://aida.lib.jgytf.u-szeged.hu/alknyelv/aktualis/Banczerovszkii2.htm>, 2016. 11. 04.
- Baumeister, R. L. Z.–K. Vohs (2004), Gossip as Cultural Learning, *Review of General Psychology*, (8. évf.) 2. szám: 111–121.
- Chorus, A. (1953), The Basic Law of Rumor. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, (48- évf.) 2. szám: 343–314.
- De Vos, G. (1996), *Tales, Rumors, and Gossip*. London, Libraries Unlimited Group.
- Dunbar, R. (2004), Gossip in Evolutionary Perspective, *Review of General Psychology*, (8. évf.) 2. szám: 100–110.
- Dunbar, R. (1992), Why Gossip is Good for You?, *New Scientist*, (21. évf.) 11. szám: 28–31.
- Dunbar, R. (1996), *Grooming, Gossip and the Evolution of Language*. London, Faber and Faber.
- Eggins, S.–D. Slade (1997), *Analyzing Casual Conversation*. London, Cassell.
- Falyuna Nóra (2016), A pletyka pragmatikája. Előadás. Budapest, MTA TK Politikatudományi Intézet, 2016. november 8. http://recens.tk.mta.hu/uploads/files/FalyunaNora_Apletikapragmatikaja_20161108.pdf (2016. 11. 28.)
- Falyuna Nóra (2017a), Az áltudományos szövegek pragmatikai vizsgálata. Esettanulmány a lúgosító diéta példáján, *Századvég*, 84. szám: 85–107.
- Falyuna Nóra 2017b m. a. Esettanulmány a dalszövegek lírikusságának elemzéséhez. Megjelenés alatt.
- Falyuna Nóra 2018 m. a. A pletyka pragmatikai megközelítése. Megjelenés alatt.
- Fine, G. A. (2008): Szóbeszéd és pletykázás. Síklaki István (ford.) In: Síklaki István (szerk.), *Szóbeli befolyásolás II. Nyelv és szituáció*. Budapest, Typotex. 305–319. (Rumors and gossiping. In: van Dijk, T. A. (ed.) (1985), *Handbook of Discourse Analysis. III. Discourse and Dialogue*. New York, Academic Press. 223–237.)
- Foster, E. (2004), Research on Gossip: Taxonomy, Methods and Future Directions, *Review of General Psychology*, (8. évf.) 2. szám: 78–99.
- Gluckman, M. (1963), Gossip and Scandal, *Current Anthropology*, (4. évf.) 3. szám: 307–316.
- Jaeger, M. E.–Anthony, S.–Rosnow, R. L. (1980), Who Hears What from Whom with What Effect: a Study of Rumor, Personality and Social Psychology Bulletin, (6. évf.) 3. szám: 473–478.
- Haviland, J. B. (1977), *Gossip, Reputation and Knowledge in Zinacantan*. Chicago, University of Chicago Press.
- Kiefer Ferenc (2007), *Jelentélmélet*. Budapest, Corvina.
- Loudon, J. (1961), Kinship and Crisis in South Wales, *British Journal of Sociology*, (12. évf.) 4. szám: 333–350.
- Medini, G.–Rosenberg, E. H. (1976), Gossip and Psychotherapy. *American Journal of Psychotherapy*, (30. évf.) 4. szám: 452–462.

- Németh Tibor Máté–Tóth Péter István (2009), A celebek szerepe, Médiakutató, (10. évf.) 2. szám: 85–92. http://www.mediakutato.hu/cikk/2009_02_nyar/07_celebek_szerepe/ (2017. 05. 13.)
- Paine, R. (1967), What is Gossip about? An Alternative Hypothesis. *Man*, (2. évf.) 2. szám: 278–285.
- Rosnow, R. L.–Fine, G. A. (1976), Rumor and Gossip: The Social Psychology of Hearsay. New York, Elsevier.
- Rosnow, R. L. (1974), On Rumor, *Journal of Communication*, (24. évf.) 3. szám: 26–38.
- Rosnow, R. L. (1977), Gossip and Marketplace Psychology, *Journal of Communication*, (27. évf.) 1. szám: 158–163.
- Sabini, J. P.–Silver, M. (1978), Moral Reproach and Moral Action, *Journal of the Theory of Social Behavior*, (8. évf.) 1. szám: 108–123.
- Suls, J. (1977), Gossip as Social Comparison, *Journal of Communication*, (27. évf.) 1. szám: 184–188.
- Szvetelszky Zsuzsanna (2002), *A pletyka*. Budapest, Gondolat.
- Tolcsvai Nagy Gábor (2001), *A magyar nyelv szövegtana*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Veszelszki Ágnes (2017), Az álhírek extra- és intralingvális jellemzői, *Századvég*, 84. szám: 51–82.
- Yerkovich, S. (1977), Gossip as a way of Speaking, *Journal of Communication*, (27. évf.) 1. szám: 192–196.

Források

Internetes cikkek

- 6 hónapja szeretőt tart Angelina Jolie - Milliárdossal csalja Brad Pitt-et? <https://www.femcafe.hu/cikkek/sztarok/6-honapja-szeretot-tart-angelina-jolie-brad-pitt-valas?page=1> (2017. 10. 18.)
- Angelina Jolie - Brad Pitt válás: ezzel a színésznővel csalta meg Brad Pitt a feleségét <http://www.glamour.hu/sztarhirek/angelina-jolie-brad-pitt-valas-ezzel-a-szinesznovel-csalta-meg-brad-pitt-a-feleseget-20635> (2017. 10. 23.)
- Angelina Jolie - Brad Pitt válás: Haborúagyerekért - nem lesz békés a sztárpárválása <http://www.glamour.hu/sztarhirek/angelina-jolie-brad-pitt-valas-haboru-agyerekert-nem-lesz-bekes-a-sztarpar-valasa-20645> (2017. 10. 23.)
- ANGELINA JOLIE - BRAD PITT VÁLÁS: HIHETETLEN, MÁR SELENA GOMEZ IS BELEKEVEREDETT! <http://www.glamour.hu/sztarhirek/angelina-jolie-brad-pitt-valas-hihetetlen-mar-selena-gomez-is-belekeveredett-20639> (2017. 10. 23.)
- ANGELINA JOLIE - BRAD PITT VÁLÁS: ZSENIÁLISAN REAKCIÓ, AMI LETAROLTA AZ INTERNETET! <http://www.glamouronline.hu/sztarhirek/angelina-jolie-brad-pitt-valas-zsenialisan-reakcio-ami-letarolta-az-internetet-20672> (2017. 10. 23.)
- Angelina Jolie beadta a válópert! A gyerekeken vezett össze Brad Pitt-tel <https://www.femcafe.hu/cikkek/sztarok/angelina-jolie-beadta-a-valopert-a-gyerekeken-veszett-ossze-brad-pitt-tel?page=1> (2017. 10. 18.)

- Angelina Jolie és Brad Pitt elválnak 12 év után
<http://www.glamour.hu/szathirek/angelina-jolie-es-brad-pitt-elvalnak-12-ev-utan-20634> (2017. 10. 23.)
- Angelina Jolie óriásit hazudott a válásáról? Brad talán mégse bántotta kamaszfiukat
<https://www.femcafe.hu/cikkek/szathirek/angelina-jolie-oriasit-hazudott-a-valasarol-brad-pitt-maddox?page=1> (2017. 10. 18.)
- Belebetegedett a válásba Angelina Jolie
<http://www.blikk.hu/szathirek/szathirek/belebetegedett-a-valasba-angelina-jolie/c6lp68m> (2017. 10. 18.)
- Brad Pitt és Angelina Jolie újraegyesíti családját?
<https://www.femcafe.hu/cikkek/szathirek/brad-pitt-angelina-jolie-valasakozos-nyilatkozat?page=1> (2017. 10. 18.)
- Bugyit sem húzott? Óriásit villantott Lady Gaga New York utcáin! – galéria
<http://www.blikk.hu/galeria/be-lehetett-latni-lady-gaga-rovidnadragja-ala/113ehh3> (2017. 10. 20.)
- Döbbenetes összeg: ennyit keres Palvin Barbi és Mihalik Enikő
<http://www.blikk.hu/szathirek/szathirek/hihetetlen-ennyit-keres-palvin-barbi-es-mihalik-eniko/p7rkgef> (2017. 10. 20.)
- Drámai módon vágott bele az újrakezdésbe Angelina Jolie és Brad Pitt
<http://www.blikk.hu/szathirek/szathirek/dramai-modon-vagott-bele-az-ujrakezdesbe-angelina-jolie-es-brad-pitt/kj4lytm> (2017. 10. 18.)
- Ezen csámcsog az egész világ! A Brangelina-válás teljes krónikája
<http://www.blikk.hu/aktualis/kulfold/hat-gyermekukert-csatazik-angelina-jolie-es-brad-pitt/9f03h9y> (2017. 10. 18.)
- Gyűrűvel az ujján üzent Palvin Barbi: Kiderült, kivel jár valójában
<https://www.femcafe.hu/cikkek/szathirek/palvin-barbi-szakitott-szingli-gyuru?page=1> (2017. 10. 20.)
- Hamilton a múlté, magyar sztárral vacsorázott Palvin Barbi – Fotó
<https://www.femcafe.hu/cikkek/szathirek/palvin-barbi-dzsudzsak-balasz-foto?page=1> (2017. 10. 20.)
- Hoppá, csak nem szingli újra Palvin Barbi? Nagyon úgy tűnik!
<http://www.glamour.hu/szathirek/palvin-barbi-ujra-szingli-nagyon-ugytunik-26479> (2017. 10. 20.)
- Hoppá: Kinek a karjaiban van Palvin Barbi? – Fotó
<http://www.blikk.hu/szathirek/szathirek/hoppa-kinek-a-karjaiban-van-palvin-barbi-foto/tcc1gkl> (2017. 10. 20.)
- Ismeretlen férfival bújt össze Palvin Barbi - Fotó!
<http://www.blikk.hu/szathirek/szathirek/ismeretlen-ferfival-bujt-ossze-palvin-barbi/yzlwb6m> (2017. 10. 20.)
- Itt a bugyi, hol a bugyi: Lady Gaga fehérnemű nélkül feküdt a kamerák elé? – fotók
<http://www.blikk.hu/galeria/lady-gaga-fehernemu-nelkul-fekudt-a-kamerak-ele/9z16hjs> (2017. 10. 20.)
- Kibékülhetnek? Brad Pitt és Angelina Jolie kapcsolata óriásit változott
<https://www.femcafe.hu/cikkek/szathirek/brad-pitt-angelina-jolie-valas-szakitas-uj-kapcsolat> (2017. 10. 18.)

- Lady Gaga gusztustalan volt a Super Bowl-on? Ízekre szedik az internetezők
<https://www.femcafe.hu/cikkek/sztarok/lady-gaga-super-bowl-meghizott-lefogyott-fotok?page=1> (2017. 10. 20.)
- Lady Gaga ismét egyedül van!
<https://www.femcafe.hu/cikkek/celeb/lady-gaga-ismet-egyedul-van> (2017. 10. 20.)
- Lady Gaga minden nő példaképe lehetne, és azt is eláruljuk, miért
<http://www.glamour.hu/sztarhirek/lady-gaga-minden-no-peldakepe-lehetne-es-azt-is-elaruljuk-miert-25851> (2017. 10. 20.)
- Látja, hogy Lady Gaga picsagatyája ott ér véget, ahol a többi kezdődik
<http://reset.hu/2016/10/25/latja-hogy-lady-gaga-picsagatyaja-ott-er-veget-ahol-a-tobbi-kezdodik/> (2016. 10. 31.)
- Mégsem ért véget Angelina Jolie és Brad Pitt közös története?
<http://www.glamour.hu/sztarhireknoadvert/megsem-ert-veget-angelina-jolie-es-brad-pitt-kozos-tortenete-23150> (2017. 10. 18.)
- Mi történt Palvin Barbi és Neymar között? – Fotók
<https://www.femcafe.hu/cikkek/fashion-beauty/palvin-barbi-neymar-lewis-hamilton-fotok> (2017. 10. 20.)
- Mi van itt, kérem? Palvin Barbi és Dzsuzsák Balázs újra együtt!
<http://www.glamour.hu/sztartedd/palvin-barbi-es-dzsuzsak-balazs-ujra-egyutt-24884> (2017. 10. 20.)
- Ő a titokzatos férfi: Ezt lehet tudni Palvin Barbi új pasijáról
<https://www.femcafe.hu/cikkek/sztarok/palvin-barbi-baratja-julian-perretta?page=1> (2017. 10. 20.)
- Palvin Barbi szerelmes? Most eláruljuk, ki a titokzatos srác!
<http://www.glamour.hu/sztarhirek/palvin-barbi-szerelmes-most-elaruljuk-ki-a-titokzatos-srac-25528> (2017. 10. 20.)
- Palvin Barbi újra Neymar közelében - Párizsból posztolt a modell
<http://www.blikk.hu/sztarvilag/sztarsztorik/palvin-barbi-ujra-neymar-kozeleben-parizsbol-posztolt-a-modell/wylsfcd> (2017. 10. 20.)
- Palvin Barbit alázzák képei miatt - Túl kövér lenne a Sports Illustrated fotóin?
<http://www.femcafe.hu/cikkek/vorosszonyeg/palvin-barbit-alazzak-kepei-miatt-tul-kover-lenne-a-sport-illustrated-fotoin?page=1> (2017. 10. 20.)
- Szexi ruhával üzente meg Palvin Barbi Hamiltonnak, miről marad le!
<http://www.blikk.hu/galeria/palvin-barbi-uzeni-errol-marad-le-lewis-hamilton/k1crspb> (2017. 10. 20.)
- Történt valami Palvin Barbi és Neymar között? - furcsa fotók kerültek elő
<http://www.blikk.hu/sztarvilag/sztarsztorik/tortent-valami-palvin-barbi-es-neymar-kozott-furcsa-fotok-kerultek-elo/cl7t2qj> (2017. 10. 20.)
- Válik Angelina Jolie és Brad Pitt
<http://www.origo.hu/filmklub/blog/hir/20160920-valik-angelina-jolie-es-brad-pitt-a-tengernel.html> (2016. 10. 28.)
- Váratlan fordulat: mégsem válik Angelina Jolie és Brad Pitt?
<http://www.blikk.hu/sztarvilag/sztarsztorik/meglepo-fordulat-megsem-valik-angelina-jolie-es-brad-pitt/57nlkch> (2017. 10. 18.)

Vége: újra szingli Nádai Anikó
<http://www.blikk.hu/sztarvilag/sztarsztorik/ujra-szingli-nadai-aniko/xq4gz26> (2017. 10. 18.)

Facebook-posztok

W1 = <https://www.facebook.com/blikkhu/posts/1570431409648761> (2017. 10. 20.)

W2 = <https://www.facebook.com/blikkhu/posts/1364768506881720> (2017. 10. 20.)

W3 = <https://www.facebook.com/blikkhu/posts/1806442892714277> (2017. 10. 18.)

W4 = <https://www.facebook.com/blikkhu/posts/1856163337742232> (2017. 10. 18.)

W5 = <https://www.facebook.com/blikkhu/posts/1824789850879581> (2017. 10. 18.)

W6 = <https://www.facebook.com/blikkhu/posts/1365851080106796> (2017. 10. 24.)

W7 = <https://www.facebook.com/blikkhu/posts/1426944590664111> (2017. 10. 24.)

W8 = <https://www.facebook.com/blikkhu/posts/1887259051299327> (2017. 10. 20.)

W9 = <https://www.facebook.com/blikkhu/posts/1877172662307966> (2017. 10. 20.)

W10 = <https://www.facebook.com/blikkhu/posts/1836191383072761> (2017. 10. 18.)

W11 = <https://www.facebook.com/blikkhu/posts/1818325358192697> (2017. 10. 20.)

W12 = <https://www.facebook.com/blikkhu/posts/1827775990580967> (2017. 10. 20.)

W13 = <https://www.facebook.com/blikkhu/posts/1350648311627073> (2017. 10. 20.)

W14 = <https://www.facebook.com/blikkhu/posts/1372531789438725> (2017. 10. 20.)

W15 = <https://www.facebook.com/blikkhu/posts/1352280861463818> (2017. 10. 16.)

W16 = <https://www.facebook.com/blikkhu/posts/1302807099744528> (2017. 10. 16.)

Jegyzetek

- 1 Vö. Dunbar 1992, 1996, 2004.
- 2 Szvetelszky, 2002, 35.
- 3 Fine (2008) elismeri, hogy a két fogalom fedi egymást, azonban nem azonosak: „A szóbeszéd alapja a bizonyíték hiánya – függetlenül a témától; a pletyka meghatározza a témát – más emberek erkölcsi tetteit – figyelmen kívül hagyva a ténytérítést” (Fine 2008: 305).

- 4 Yerkovich 1977, 192; idézi Fine 2008, 305.
- 5 Gluckman 1963, 313 alapján Fine 2008, 307.
- 6 Fine 2008, 307; vö. Gluckman 1963; Haviland 1977; Loudon 1961; Sabini–Silver 1978.
- 7 Fine 2008, 310.
- 8 Jaeger–Anthony–Rosnow 1980.
- 9 Fine 2008.
- 10 Fine 2008, 308.
- 11 Fine 2008, 308–310; vö. Paine 1967; Rosnow 1974, 1977; Rosnow–Fine 1976; Medini–Rosenberg 1976; Suls 1977.
- 12 Idézi Al-Hindawi–Fuaad Mirza 2015, 74. Saját fordítás (Falyuna 2018 m.a.).
- 13 Vö. Al-Hindawi–Fuaad Mirza 2015; Foster 2004; Eggins–Slade 1997; Baumeister et al. 2004; De Vos 1996; Dunbar 2004.
- 14 Falyuna 2018 m. a.
- 15 Németh–Tóth 2009.
- 16 Falyuna 2016, 2018 m.a.; Németh–Tóth 2009.
- 17 Al-Hindawi–Fuaad Mirza 2015.
- 18 Németh–Tóth 2009.
- 19 A két modell nem csak elméleti alapjaiban tér el valamelyest egymástól. Eggins–Slade (1997) szerint az értékelés csak negatív, míg Al-Hindawi–Fuaad Mirza (2015) szerint pozitív is lehet.
- 20 Falyuna 2018 m.a. A vizsgálat Al-Hindawi–Fuaad Mirza (2015) álláspontját fogadta el abban a tekintetben, hogy a pletykálás során megjelenő értékelések nem csak negatívak lehetnek.
- 21 A korpuszba bekerült egy korábbi gyűjtésből egy olyan cikk is, amely nem az említett személyekről szól, valamint két olyan cikk, amelyek nem az említett oldalakról származnak, ugyanakkor az elemzés szempontjából relevanciával bírnak.
- 22 Az elemzés során bemutatott példákat minden esetben eredeti formájukban, eredeti írásmóddal és helyesírással közlöm.
- 23 Tolcsvai Nagy 2001, 325; idézi Veszelszki 2017, 60.
- 24 Bańczerowski 2006; Al-Hindawi–Fuaad Mirza 2015.
- 25 Falyuna 2017a, 99.
- 26 Kiefer 2007.
- 27 Kiefer 2007; Falyuna 2017a.
- 28 Vö. Veszelszki 2017.
- 29 A bulvársajtóra kifejezetten jellemző az ilyesfajta címadás (vö. Veszelszki 2017).
- 30 Falyuna 2017b m.a.
- 31 Balázs–Szayly–Szilágyi 2010.
- 32 Természetesen a posztban szereplő emotikonok is a megnyilatkozás részét képezik.
- 33 Bańczerowski 2006.

34 Ezeknek a szerkezeteknek természetesen nem csak a pletyka szempontjából van jelentőségük: gondoljunk csak az internetes közegben könnyen terjedő álhírekre és áltudományos tartalmakra, azokon belül is a forrás nélküli, *kutató-sok kimutatták* vagy a sokak számára ismerős *brit tudósok megállapították* frázisokra (Falyuna 2017a; Veszelszki 2017).

35 Eggins–Slade 1997; Al-Hindawi– Fuaad Mirza 2015.

36 Falyuna 2018 m.a.

37 Erről lásd Falyuna 2018 m.a.

38 Vö. Veszelszki 2017.